

EVİN İLYASOĞLU

Ayla'yı Dinler misiniz?

Remzi Kitabevi

EVİN İLYASOĞLU İstanbul'da, deniz kıyısındaki Arnavutköy'de doğdu. Yedi yaşında piyanoya başladı. 1957-1963 arasında İstanbul Belediye Konservatuarı piyano bölümünde Özen Veziroğlu, Şerif Yüzbaşıoğlu, Raşit Abet ve Ferdi Statzer'in öğrencisi oldu. Liseyi Arnavutköy Amerikan Kız (Robert) Koleji'nde okudu. ABD Michigan Devlet Üniversitesi'nde Müzik Eleştirisi ve Karşılaştırmalı Müzik Tarihi seminerlerine katıldı (1969-1971), ayrıca üniversite kütüphanesinin özel koleksiyonlar biriminde çalıştı.

İstanbul Radyosu'nda açıklamalı Klasik Batı Müziği programları (1973-1991) ve TRT televizyonunda müzik söyleşisi dizileri hazırlayıp sundu (1982-1996). Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Bölümü'nde, Müzik Tarihi, Estetik, Radyo ve Televizyonda Müzik Programcılığı ve doktora programında Zaman İçinde Müzik derslerini verdi (1993-1997). Yurt içinde ve dışında birçok eleştiri, inceleme ve söyleşi yazısı yayımlandı. 1997 Habitat II kapsamında İstanbul'un Sesleri sergisini hazırladı. 1987'de Boğaziçi Üniversitesi, Temel Bilimler Fakültesi-Batı Dilleri'nde, emekli olana dek, öğretim görevlisi olarak Müzik Tarihi, Mitoloji ve Müzik ve Çağdaş Türk Müziği dersleri verdi. 1996'da başlattığı ve yirmi üç yıl boyunca sürdürdüğü B. Ü. Albert Long Hall Klasik Müzik Konserleri'nin organizatörü olarak programları düzenledi ve bu programlara dünyanın dört bir yanından tanınmış sanatçıları konuk etti.

1991'den bu yana *Cumhuriyet* gazetesinin sürekli müzik yazarıdır. 2007'den beri Soprano Zehra Yıldız Kültür ve Sanat Vakfı'nın Mütavelli Heyeti Başkanı'dır.

Ekin İlyasoğlu Muslu'nun annesi ve merhum Prof. Dr. Eyüp İlyasoğlu'nun eşidir.

ÖDÜLLER

Halide Edip Adıvar Edebiyat Ödülü (1966); Yeni Dergi Yarışması'nda "Salıksöğütün Türküsü" ile birincilik (1968); Türk Dil Kurumu Radyo ve TV Dil Ödülü (1978); Türkiye Yazarlar Sendikası'nın 8 Mart-8 Kadın Ödülü (2008); Boğaziçi Üniversitesi "Senato Özel Ödülü" (2008); Polonya Kültür ve Ulusal Değerler Bakanlığı tarafından Chopin'in 200. yılına yaptığı katkılardan ötürü "Diploma" (2011); Paris'teki "Société d'Encouragement au Progrés" tarafından "meslekleriyle iz bırakan ve fark yaratan" kişilere verilen "Médaille D'honneur" (2013); Polonya Dışişleri Bakanlığı Şeref Nişanı (2014); ODTÜ Senatosu Takdir Ödülü (2015); İKSV İstanbul Müzik Festivali Onur Ödülü (2015); Sedat Simavi Vakfı "Övgü Ödülü" (2019); Eskişehir Çağdaş Gazeteciler Derneği Uğur Mumcu "Yılın Kültür Ödülü" (2020).

KİTAPLAR

Yirmibeş Türk Bestecisi/Twentyfive Turkish Composers, Pan Yayıncılık, 1989; *Müziğin Kanatlarında Söyleşiler*, Pan Yayıncılık, 1992; *İlhan Usmanbaş'a Armağan*, Sevda Cenap And Vakfı Yayınları, 1994; *Zaman İçinde Müzik - 10 CD* ekiyle, 1-7. basım Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1994-2002; genişletilmiş 8., 9. 11. basım Remzi Kitabevi, 2009-2023); *Cemal Reşit Rey "Müzikten İbaretle Bir Dünyada Gezintiler"* 2 CD ekiyle, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1997, genişletilmiş 2. baskı, 2005; *Galatasaraylı Besteciler*, CD ekiyle, İyi Şeyler / Müzikotek, 1997; *Necil Kâzım Akses "Minyatürden Destana Bir Yolculuk"* 2 CD ekiyle, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1998; *Zehra'nın Öyküsü*, CD ekiyle, Boyut Yayınları, 1998; *Çağdaş Türk Bestecileri/ Contemporary Turkish Composers*, Pan Yayıncılık, 1998; *İlhan Usmanbaş "Ölümsüz Deniz Taşlarıydı"*, 2 CD ekiyle, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 2000; genişletilmiş 2. baskı, 2011; *Ayla'yı Dinler misiniz?* (biyografik roman), Remzi Kitabevi, 2002; 5. baskı, 2025; *Teodora'nın Düşmanları* (roman), Remzi Kitabevi, 2005, 2. baskı 2006 (Yunanca çeviri-Livaniis Yayınları, Atina, 2007); *Bülent Tarcan "Bir Hekimin Senfonik Öyküsü"*, Dünya Kitapları, 2006; *71 Türk Bestecisi / 71 Turkish Composers*, Pan Yayıncılık, 2007; *Nevit Kodallı-Mersin'den Yükselen Çağdaş Bir Ses*, Pan Yayıncılık, 2009; *Yalçın Tura-Müziğimizin Çok Yönlü Bestecisi*, Antalya Altın Portakal Film Festivali Yayını, 2009; *Gürer Aykal: Bir Cumhuriyet Çocuğunun Orkestra Şefi Olarak Portresi*, Sevda Cenap And Vakfı Yayını, 2012; *Salkımsöğütün Türküsü-Söyleşiler, Denemeler, Portreler*, Pan Yayıncılık, 2014; *Şefle Yüzyüze: Gürer Aykal*, 9 CD ve bir DVD ekiyle, Remzi Kitabevi, 2017; *Ben Leyla Gencer- "La Diva Turca"*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 2. basım 2024).

EVİN İLYASOĞLU

*Ayla'yı
Dinler misiniz?*

Remzi Kitabevi

AYLA'YI DİNLER MİSİNİZ? / Evin İlyasoğlu

© Remzi Kitabevi, 2002

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Neclâ Feroğlu

Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2217-0

BİRİNCİ BASIM: Haziran 2002

GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ BEŞİNCİ BASIM: Mart 2025

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

Kızım Ekin'e

Beşinci Basıma Sunuş

Değerli keman virtüözü Ayla Erduran 7 Ocak 2025 tarihinde, 90 yaşında bu dünyaya veda etti. Yaşama sevinciyle, başarılarla ve bir o kadar da acılarla, zorluklarla yüklü bir hayat sona erdi.

Bu kitabın ilk dört baskısı 2002-2011 arasında basılmıştı. Elimizdeki beşinci baskı ise Ayla'nın vefatı ardından hazırlandı.

Ayla ile iki yıl süren uzun konuşmalarımız sonunda, onun istemediği, tehlikeli bulduğu konuları ben de saygı göstererek kitaba almamıştım. Yeni baskımıza da almadım. Kitapta adı geçenlerin çoğu uluslararası alanda, müzik tarihinin sayfalarında yer almış kişiler. Birçok yerde okurla kahramanımı baş başa bırakmak için Ayla'nın kesik kesik anlatımını ve kendine özgü sözcüklerini korudum.

Aşkları ve düşleriyle kurduğu romantik dünyasında en yakın iki dostu kemani ve çikolata renkli dadısı olmuştu.

Üstün yetenekli küçücük bir kız çocuğu olarak başlayan yolculuğundan, ailesinde ve yaşamında yer alan kişilerden söz ederken Ayla, son derece titiz davrandı. Onları kırmamaya ve unutmamaya özen gösterdi. Ben de yazar olarak aynı titizliği korudum.

Kitabın ilk baskısı iki yıllık bir çalışmanın ürünüydü. Elimizdeki malzemeyle Ayla için birkaç kitap daha yazılabilirdi. Anlatamadığımız nice anı, bir dolu mektup ve fotoğraf kaldı.

Yaşamının önemli olaylarından biri, çok değerli Stradivarius kemanını elden çıkarmaya mecbur kalmasıdır. Yeni kemani, 1720 yapımı Guarnerius'u oğul Pierre Guarnerius yapmıştı. Kayıtlarının çoğunu Stradivarius ile yapmıştı. Bazılarını da sonradan yeni

kemanıyla yaptı. Örneğin, Aleksander Rudin ile çaldığı “Ayla Erduran Arşiv Serisi no. 5”teki Brahms’ın yapıtını ve Ali Darmar’a ısmarladığı “Sessizliğin İçinden” başlıklı eserin kaydını yeni kemanı Guarnerius ile seslendirdi.

Hayatında bugüne dek kaç konser verdi? Belki 800, belki 1000, belki daha da fazla.

Anadolu’da ve dünyanın dört bir yanında çaldı. Ama üç dört konser vardı ki onun için unutulmazdı. O konserlerde sanki o, (Ayla) yoktu; dinleyici, şef, orkestra, akustik tümü harikaydı. Konser sonrasında dışarıda yüzlerce kişi bekliyordu ve hepsi de ona dokunmak istiyordu.

İşte böyle konserler ona yeniden yaşama bağlanma gücü verdi. Yoksa teyzesinin ve sevgili kuzeni Meyla’nın öldürülmesinden sonra yıllar boyunca yalnız J. S. Bach’ın eserlerini çalabilmişti. Bu sınırlı dağarcık aradaki empozaryoları da uzaklaştırdı.

Sonra onu sevindiren bir olay da 1958-2004 arası yapılan canlı konser kayıtlarının Oya Narin desteğiyle derlenmesi oldu. Önce “Ayla Erduran Arşiv Serisi” başlığı altında 4 CD’de toplandı. 2007’de Arşiv Serisi’nin beşincisi de 2 CD ile çıktı. Orkestrayla çalmak, solist olmak harika bir şeydi. Ama yaşı ilerledikçe o artık “Oda Müziği” yapmak; iki kişiden on dört kişiye kadar sanatçıyı kapsayan küçük topluluklarla çalmak istiyordu.

1998’de Filiz Ali’nin kurduğu Ayvalık Uluslararası Müzik Akademisi’nde ders vermeye başlaması da ona yeni bir güç verdi. Bizim düzenlediğimiz Boğaziçi Üniversitesi Albert Long Hall konserlerine de defalarca katıldı, Martha Argerich gibi Cenevre’deki müzisyen dostları onun sayesinde ilk kez Türkiye’ye geldi, bizim konserlerimizde yer aldı. Ayla son zamanlarda artık onu germe-yecek, pozitif enerji verecek, sevdiği insanlarla çalmak istiyordu: Cihat Aşkın, Ayşegül Sarıca gibi dostlarıyla.

Onun son dinletisi, ölümünden tam bir yıl önce, 7 Ocak 2024 tarihinde, İstanbul’da Karadeniz sahiline yakın, Hara Kültür Sanat Merkezi’ndeydi: Ayla (birinci keman), Cihat Aşkın (ikinci keman), Özcan Ulucan (viyola) ve Murat Berk (viyolonsel)’de yer aldılar. Seslendirilen yapıt, Franz Schubert’in “Ölüm ve Genç

Kız” (D. 180) adlı kuartetinin 1. ve 2. bölümleriydi. Bis olarak da yapıtın 3. bölümünü çaldılar.

O, yaşamının son dakikasına dek, aşklarıyla, dostlarıyla ve ölümünden bir ay öncesine kadar her gün üç-dört saat keman çalışmasıyla, kendini ve sanatını zinde tuttu; içindeki heyecanı yitirmemiş bir “genç kız olarak kaldı”. Çevresinde her an, ölümüne kadar yanında olan genç dostları ona destek oldular: Dilek İçinsel, Nisan ve Cihat Aşkın, Leyla Berk, Murat Berk, Özcan Ulucan, Birsen Ulucan, Sedef Erçetin Atala, Elif Tarakçı, Serpil Bağrıaçık ve Safter Taşkent gibi.

Sohbet esnasında bir şeye inanmadığı zaman karşısındakine “pabucuma! (anlat)” demesi hâlâ kulaklarımızda.

Gerçek aşkların yanı sıra platonik aşklar da yaşadı. Bu da onun iç dünyasının zenginliği idi.

Ayla’nın iç dünyası ise bu kitabın satırlarına sığmayacak kadar zengindi.

Biraz Sabır Küçük Çocuk

*“Biraz sabır, küçük çocuk, biraz sabır.
Ama, Allah’ın koyduğu yerde,
Yıldızlar daima yalnızdır.”*

BEHÇET NECATİGİL

Omzumu düz tutmalıyım. Dik durmalıyım. Olmadı, hâlâ bir omzum ötekenden yüksek duruyor. Tam düzeltiyorum, yürümeye başlayınca bozuluyor. Bu apartman, uzun bir vapur gibi, bir ucundan öbür uca yürüyüp salona varıncaya kadar düşüyor omzum.

Yine tıka basa doldurmuşlar salonu. Müzisyenler, prensesler, sanatçılar, soylular, siyasetçiler, doktorlar... Nasibe teyze, filozof Nuri Bey amca, Ancopulo, Maria... Bana incecik zümrüt bileziği veren Fahrünissa Zeid, Füreya, Yunus Nadi, Nadir Nadi, Fuat Köprülü, babamın doktor arkadaşları, Dr. Kemal Atay, karısı Samiha Hanım, Yahya Kemal, Madam Deleon, Narmanlı'nın sahibi Sıtkı Bey, Hüsrev Gere, Büyük Kulüp'ün o zamanki üyelerinden babamın arkadaşları... Daha kimler kimler gelip gidiyor! Eski İstanbullular; Osmanlı dönemini de yaşamış, Atatürk'ü de tanımış kişiler.

Benim haftalık cezam: Her hafta sonu bu konuklara keman çalmak. Tek eğlenceleri zavallı ben. Onlar gibi nazik olmalıyım. Salonun ortasına vardığımda önce, “Bonjur,” demem, sonra reverans yapmam gerekiyor. Kemanı kaldırıp çenemin altına sıkıştırınca yine bir omzum düşüyor. Başka türlü taşıyamıyorum ki

onu. Herkesin derdi de bu: “Omzunu doğru tut!” Bu konserlerden nefret ediyorum. Her bakıma nefret ediyorum. Kaskatı oluyorum bazen. Neyse, başlıyorum çalmaya, bitince alkış kopuyor. Alkışla birlikte, her kafadan bir ses çıkıyor: “Harika çocuk... Üstün bu çocuk... Müthiş bir kulak... Ne öğrenme kolaylığı... Nasıl da ezbere alıyor... Daha nota filan okuduğu yok... Aaa, sen nasıl bir doktor çocuğusun bakayım, bu ne sıskalık! Dizlerin çıkmış, raşitik gibisin.”

Raşitik mi? Bu da ne demek? “Ayıp sana, vallahi raşitiksiz!” Neden anneme babama söylemiyorlar da beni azarlıyorlar acaba? Her neysem!

“Süt içiyor musunuz kızım?” Bu hanım, o prenses bilmem kim olmalı. “Ona çok nazik davranmalısın,” dedi annem. Zaten onlara onlar gibi davranmayı öğrenmişim. Başka model yok ki önümde, hep onlar var. Ne yuvaya gidiyorum, ne parkta oynuyorum. Kendi yaşımda hiç kimseyi tanımadım. Bu kalabalığın içinde hep yapayalnızım. Çaldım, bitirdim işte. Hâlâ soruyorlar, konuşuyorlar, uğultu artıyor...

Bir köşede sessizce oturan babamı görüyorum. Gülümseyerek bakıyor bana, “Hadi git, kurtar kendini,” der gibi, sıcacık. Uğultunun ve giderek çoğalan sigara dumanı bulutunun içinden sıyrılıp mutfağa atıyorum kendimi. Mutfaktaki aşçılar, garsonlar, hizmetçiler; nasıl da yakın her biri bana. Hele dadım, dünyanın en tatlı yarattığı! Onların arasında istediğim gibi gülüşüp şakalaşıyorum, hiçbiri nasıl oturduğuma, nasıl durduğuma, omzumun yüksekliğine, dizlerimin raşitiğine filan karışmıyor. Bedenimdeki bütün kasları gevşetip kıkırdamaya başlıyorum mutfağa girince. Dilediğim kadar pasta yiyorum onlarla; yemek öncesi olsa da. Mutfak benim tek özgürlük pencerem, tek sığınağım.

Ceylan apartmanı. Eski Taksim Bahçesi'nin tam karşısında. Zengin bir yaşam tarzımız var. Davetler, sofralar, aşçılar, uşaklar, hizmetçiler, dadılar. Soframız açık, kapımız açık. Annemin eve çağırıldığı insanlar ona göre en önemli insanlardır. Kendisi de çok önemlidir. Ben de önemli olmalıyım. Hep yükseklerde gözü. Orta karar, kör topal işlere geçit yok. En iyisi olmalı her şeyin.

Babam doktorluğuyla iyi kazanmış. Bizlere akıtıyor. Bolluk içindeyiz. Her akşam sofralar donanıyor, hele cumartesi-pazar konukları apayrı. Onlara, sofradaki yemeklerin yanı sıra bir de benim konserim ikram ediliyor.

Pazar konserlerim gitgide azap olmaya başladı. Daha ağır parçalar çaldıkça daha dikkatli olmam gerekiyor. Kusursuz, pürüzsüz çalmalıyım. Annem, konser öncesi beni karşısına alıp gözünü gözüme diyor, iyice korkutuyor: “Bak bu çalacağın Mozart konçertosunda hiç ama hiç şaşırmayacaksın. Şaşırırsan çok ama çok kötü bir şey yapmış olursun!” Bu sıkı tembihle ortaya çıktığımda öyle bir kasılıyorum ki, ilk yaptığım şey şaşırarak oluyor. Anneme göre, onun çocuğu bir mucize! Böyle üstün, harika bir çocuk, katiyen hata yapmamalıdır. Ne doğal bir çocuk sevgisi görüyordum, ne doğal bir ödül alıyordum. Güzel giyinmeyi, şık giysileri çok beğeniyordum. Ama hiçbir zaman bir baloya gitmek için tuvalet dikilmeyecekti bana. Bütün süslü, uzun elbiselerim konserler için yapılacaktı.

Tüm çocukluğumu ve ilk gençliğimi, belirli kurallar çerçevesindeymişti. Sanki dört bir yanım, özenli bir yapı ustasının elinden çıkmış duvarlarla örülüydü. Bazen düşünürdüm, sirkteki hayvanlar bile bir marifet yapınca onlara şeker filan veriliyordu. Annem de beni çalıştırmak için karşımda oturup bebeğime elbise diyor. Benim dünyama kapı aralayıp bebeklerime sevecen davranıyor. Bu da benim ödülümdü herhâlde. Aslında onu yapmasa da ben çalışırım, zaten kemanın sesini çok seviyorum. Bu çalgıdan daha güzel ses çıkartabilmek için ben de uğraşıyorum. Güzel sesi duyunca da ona biraz daha tutuluyorum. Beni dünyanın merkezindeki çekim gücü gibi kendine çekiyor çalgım.

Her şeyimle yakından ilgili annem. En zorlandığım şey, ayda bir, büyük hamam günü: Tam otuz üç sabun yapılmalı uzun saçlarıma. Ama hele bir kirli tarak süreyim sonunda, kafaya bir tokat yemek kaçınılmaz olur o zaman. Çok dikkatli olmalıyım.

Ailede annemin tarafının tüm üyeleri Büyükkada’da dünyaya gelmiş. Yıl 1934. Ben, sadece bir yıl oturduğumuz Babiâli’de, İran

Sefareti'nin köşesindeki Süreyya Paşa Apartmanı'nda doğmuşum. Annem otuz üç, babam kırk sekiz yaşındaymış. Zavallı annem, birçok düşük yapmış, hatta bir kez de ölü çocuk doğurmuş. Beni doğurabilmek için altı ay yatakta yatmış. Neyse ki ben de onu fazla bekletmeden, yedi aylık dünyaya gelmişim. Doğumum sırasında apartman komşumuz Samiha Hanım annemin yanındaymış. Ne rastlantıdır ki annemin ölümü sırasında da, İsviçre'deki evimde benim yanımdaydı Samiha Hanım.

Cumhuriyet'in ilk yılları. Bütün aydın aileler yeni devrimlerin esintisiyle kız çocuklarını eğitmeye koyulmuş, özellikle varlıklı olanlar kızlarına bir çalgı çaldırtmaya başlamışlardı. Nedense erkek çocuklar değil de kızlar bir çalgı çalıyordu. Herhâlde bu, Atatürk'ün kadınlara haklar tanımmasının bir sonucuydu. Önceki kuşağın çaldığı ud ve kanun, yerini Batı çalgılarına, piyano ve kemana bırakmışlardı.

Nuriye teyzem piyano, annem de keman çalıyordu. Annem, Zeki Üngör ile kemana başlamış, hep daha yüksekin peşinde olduğu için yurt dışına gitmeyi aklına koymuş. Yirmili yaşlarında iken büyükannemi kandırmış, ablasını da ikna ederek yanına almış ve o zamanlar Avrupa'nın müzik merkezi olan Viyana'ya, müzik eğitimi almaya gitmişler. Viyana konservatuvarının sıradan bir hocası olabilir mi, doğal ki en ünlü hocasını bulmuş. Daha ilk derslerde iki kız kardeş durmadan kıkırdadıkları için hocayı kızdırıp dersten kovulmuşlar. Kararlı ve inatçı annem, "Madem bu hoca beni kovdu, ben de bu kez Viyana'nın en büyük hocasına giderim!" demiş ve böylece Viyana Devlet Akademisi'nde Arnold Rosé'yi bulmuş. Annem Kadriye Ali Rıza, uzun boylu, kapkara saçlı, kapkara kaşlı, kapkara gözlü, beyaz tenli, gösterişli bir genç kız. Rosé'nin soylu malikânesinde uşaklar karşılaşmış onu, yaldızlı bir salona götürmüşler. Yılların usta kemancısı Rosé piyanoya oturmuş, bu hoş hanıma eşlik etmeye hazır: "Ne çalacaksınız Fräulein?" Yanıt: "Mendelssohn keman konçertosu." Çok güzel. Başlamışlar. İyide henüz beş-altı ölçü çalındığında müziği kesen Rosé, acı kararını açıklamış: "Ben sizinle uğraşamam, ancak bir öğrencime sizi devredebilirim!"

Bu yenilgiler üstüne, hemen İstanbul'a dönüp Karl Berger'den ders almaya başlamış annem. Aynı kısa zaman diliminde, Viyana'daki teyzem de ünlü Alman piyanist ve besteci Emil von Sauer'in bir öğrencisiyle çalışma fırsatı bulmuşken, annem dönünce, o da kardeşiyle İstanbul'a dönerek Ferdi Statzer ile sürdürmüş piyano çalmayı. Berger de, Statzer de, kendi dallarında İstanbul'un en ünlü hocalarıymış o zamanlar. Annem son derece atılgan, cesaretli bir karakter, teyzem ise tam tersine, çekingen, kendini ortaya atmayan bir yapıya sahip. Annem, dünyanın merkezindeki çekim noktası. Herkes onun çevresinde dönüyor. Başlı başına bir fenomen. Eline başka güçler geçseydi belki çok ünlü bir lider olurdu. Akıllıydı, tuttuğunu koparırdı, ne istediğini bilirdi...

Evimizde müziksiz dakika yok. Annem teyzemle birlikte çalıyor. Hep tempo kavgası yapıyorlar. Ne de olsa solfej molfej gibi teknik bilgileri yok. Ama her şeyi çalıyorlar. Mesela Franck'ın Sonat'ı! Beethoven'ın keman konçertosu! Biri piyanoda, biri kemandanda. Annem, Beethoven dolu dolu tınlasın diye gidip banyoda çalıyor. Duvarlara yansıyan ses, daha güzel büyüyormuş orada. Komşular da illallah diyorlar annemden. Apartman boşluğunda daha da büyüyerek yayılan kemanı saatlerce dinlemek bir felaket olsa gerek.

Dadım bir gün beni Taksim parkına götürmüş, bir geçit töreni varmış. Daha dengemi ancak sağlayabilecek kadar yürüyorken, bando şefi kesilmişim! Başta annem, bütün aile, bunu ilerisi için bir işaret olarak kabul etmiş.

Teyzemin piyanoda çaldığı Chopin'lere tutkunum. O başlayınca, nerede olsam koşup dibine oturuyorum piyanonun. Sessizce dinliyorum. Salon konserlerimde de teyzem, bana piyanosuyla eşlik ediyor.

Bu kalabalık evin içinde benim bir iç dünyam var. Her şeyi inceliyorum. Örneğin bir süre eve, anneme İspanyol dansları öğretmek için İngiliz bir kadın geldi. Acayip şapkalar giyerdi. Elinde kastanyetler, Şarlo gibi şaşal bir şeydi. Ona çok gülerdim.

Annem de danslara uygun bir kıyafet edinmişti; saçına güller tatar, fırfırlı etekler giyer, kastanyetlerle dans ederdi.

Gelip giden her çeşit insanla evimiz, kılığı, davranışı, kahkahası, konuşma şekli, tikleri, onlar gittikten sonra anlatılan hikâyeleri, her şeyleriyle bir tiyatro sahnesi gibiydi benim için. Aslında onları tanımazdım. Daha doğrusu bana tanıştırmazlardı. Ama kendime göre sınıflandırdığım özellikleriyle iç dünyama yerleşiyordu her biri.

Her şeyi dinliyorum. Müziği, konuşulanları, radyoyu, plakları. Her şeyi izliyorum kendi köşemden. Gelen giden konukları, babamın hastalarını, ailenin fertlerini, hizmetlileri... Bırakmışlardı beni. Keman çalmamın dışında ne yaptığım, kimi dinleyip neyi izlediğim hiç kimseyi ilgilendirmiyordu. Herkesi ilgilendiren, yalnızca kemanımdı. O çalgı, benim büyüklerle aramdaki köprüydü.

Babam sürekli, yaptığı ameliyatları anlatırdı. Sabah ameliyata giderken belli ki, sahneye çıkacak bir sanatçı gibi sıkıntılar yaşardı. Herhâlde bir şey yemek istemez, bir an önce ameliyathanedeki hastalarına kavuşma telaşında olurdu. Sabahları annemin hep aynı ses tonuyla bağırıp çağırmasını duyardım: “Behçet, kahvaltısız evden çıkılmaz!”

Ordinaryüs profesör, ürolog Behçet Sabit Erduran. Yaşı gereği, biraz da büyükbaba sayılır aslında. Melek gibi, çok şeker bir insan. İstanbul Tıp Fakültesi’ndeki Üroloji Kürsüsü’nü o kurmuş, ünlü cerrah Milens’in keşfi olan ameliyatı Türkiye’de ilk kez gerçekleştirmiş. Celal Bayar’a bile bu ameliyat uygulanmış... Monako’daki Grimaldi Şatosu’nun sahibi olan Profesör Voronof’la, zavallı maymunlar üstünde çeşitli denemeler yapmışlar.

Sabahları ameliyat yapıyor, öğleden sonra hasta bakıyor. Maddi olanakları çok iyi. Ünlü bir doktor. Bizi de iyi koşullarda yaşıyor. Büyükbabam erken ölmüş, babam kendi kendini yetiştirmiş, mesleğini ve çevresini kendi başına yaratmış. İstanbul’da doğmuş. Bir yanı, Trakyalı bir Osmanlı ailesine, diğer yanı Kırım’dan gelen bir kola dayanıyor. Geleneklerine saygılı bir

aile. Çanakkale’de Fenerler Müdürü olan babası Mevlevi’ymiş. Ney çalarmış. Babam beş kardeşin ikincisi. İstanbul’da doğmuş. Vesim amca, en büyük amcam, karısını hiç görmeden evlenmiş. O zamanın kurallarına göre kara çarşafarla gelen bir gelin! Cezmi amcam Çanakkale’de yaşıyordu. Babaannem, o zamanlar koleradan ölmüş. Babam da küçük kardeşi Cemil’i yanına alıp büyütmüş. Cemil amcam pilot olmuş. Çok modern bir adamdı. Bize üniformasıyla gelir, kendi dostlarını da getirirdi. Ben çok heyecanlıydım geldiğinde, onunla çok eğlenirdim ve onu çok severdim. Bir de dört yaşında ölen kız kardeşleri varmış, ona da çok acırdım.

Babam Balkan Savaşı’na katılmış, hizmetlerinden ötürü madalya kazanmış. Sultan Reşat, onu 1916’da Berlin’e yollamış. Orada Profesör İsrail ile çalışmış. Çanakkale Savaşı’nda doktor olarak görev almış. Cephede bir İngiliz askerin bacağını kesmesi gerekirken adam tutturmuş, “Bu koşullarda olmaz, İngiltere’ye dönüp orada ameliyat olacağım,” diye. Babam, durumun ciddi-yetini anlatıp, “Sana on dakika veriyorum, ya evet, ya hayır!” diyerek çadırın dışına çıkıp yürümeye koyulmuş. On dakika sonra çadıra isabet eden bir bomba her şeyi yerle bir etmiş.

Babam, 1923’ten 1953’e dek yayınlanan *Üroloji* tıp dergisinin editörüydü; gelen yazıları derleyip toparlıyor, derginin basımını sağlıyordu. O dergide, dünyanın üroloji dalındaki en ünlü tıp doktorları tartışmalar yapıyor, yeni buluşları anlatıyorlardı.

1934 yılında yüz elli yedi yaşında ölen Zaro Ağa ile ilgili incelemeler yapmıştı. Zaro Ağa’nın son prostat ameliyatını yapmış ve öldüğündeyse, yaşının saptanması için otopsi bulgularını inceletmiş, Amerika’ya göndermişti. Samsun’u tifodan kurtardığı da dilden dile gezerdi. Atatürk bu nedenle kendisine kalpaklı bir fotoğrafını imzalayıp vermiş, resmin üstünde, eski Türkçe yazı ile teşekkürlerini dile getirmişti.

Atatürk babamı çok sevmiş, Ankara’da kalmasını istemiş. Babam ise üç yıl Ankara Hastanesi’nde hizmet verdikten sonra, “Ben İstanbullu’yum, burada yapamam,” demiş. En yakın arkadaşlarından birisi Rauf Orbay’dı. Babam, dünyanın dört bir ya-

nındaki önemli tıp kongrelerine çağrılırdı; New York, Kanada, Viyana, nerelere gitmezdi ki...

Mısır'daki Yahya Paşa'yı ameliyat etmek için Kahire'ye çağrılmıştı. Herhâlde 1943 yılıydı. Yahya Paşa, Mısır'da, Kral Faruk'tan sonra ileri gelen en önemli kişilerden biriymiş. Babam, annemle beni de yanına aldı, Haydarpaşa garından trene bindik ve yola koyulduk. Günlerce gecelerce bu trende gittik. Her yerde savaş kokusu ve savaş tedirginliği vardı. Tam Churchill'in, Roosevelt'in filan Kahire'ye gittiği dönemdi. Savaş devam edecek kararı alınmıştı. Annemle babam çok üzüyorlardı bu haberleri duyduca. Trenle Halep, Kudüs güzergâhı üstünden gidiyoruz; Kudüs'te King David Oteli'nde kaldık. Sonra yine yola koyulduk. Yol boyu her yer bombalanıyor. Trenin koridorları, üniformalı askerlerle tıklım tıklım dolu. Halk bitkin, her yer pislik içinde. Çoluk çocuk tikişmişler. Askerlerin üst düzey olanları kompartümanlara yerleşmişler. Beni ve annemi, bir İngiliz subayla aynı kompartümana koydular. Neyse ki subay nezaket gösterip koridorda kalan babama kendi yerini verdi ve bir başka arkadaşının kompartümanına geçti. Dere tepe gittik, sonunda Kahire'ye vardık. Beni her şeyden sakınıp Taksim'e bile bırakmayan insanlar, bu korkulu yolculuğa nasıl çıkarmışlardı, hiç bilmiyorum!

Kahire'de Shepherd Oteli'ne yerleştik. İyi de, nedense gider gitmez beni lobide bir koltuğa oturtan annem ile babam, birlikte bir yere gittiler. Annem giderken sıkı sıkı tembih etti: "Hiçbir yere kıpırdamak yok, bu koltukta usluca oturup bizim dönmemizi bekleyeceksin." Onlar gözden kaybolunca biraz ilerde oyun oynayan çocukların yanına yanaşım. Halı boyuyorlardı. Ellerinde mavi bir pudra vardı. Oraya buraya sürüp gülüyorlardı. Bir tanesi de gelip muziplik olsun diye benim saçıma boca etti. Masmavi oldu saçlarım. Hemen lavaboya koştum, yıkamaya çalıştım, el sabununu sürdürdüm, daha çok yayıldı, yapıştı. Annem gelince tabii ki kıyamet koptu: "Neden sözümü dinlemedin, neden yerinden kalktın!" Babam işi idare etmeye çalışıyor, "Belki mürekkeple oynamıştır," diyor. Hemen sığınıyorum, "Evet babacığım, mürek-

*Ayla'yı dinleyin; sahnedeki ışıkları,
perde arkasındaki karanlığı,
sanatın ölümsüzlüğünü keşfedin...*

"İlyasoğlu'nun her okuyanın yüreğinden yakalanacağı kitabı *Ayla'yı Dinler misiniz?*'i okurken; benim hayatım roman sözünün A. Erduran için geçerliliğini düşündüm... buradaki gerçek olayların çoğunu bir Tolstoy romanından alınmış sayfalar olarak göreceksiniz, okuyacaksınız..."

Doğan Hızlan

"Ayla Erduran'ın yaşamöyküsünü dile getiren kitabı duygu patlaması yaşayarak okudum. İlyasoğlu kitabını Ayla Erduran'ın ağzından yazmış. Çok da iyi etmiş. Kendi müzik bilgisini ve birikimini de yine Ayla'nın ağzından metne kaynaştırmış. Belki de bunca yoğun duyarlılık bundan doğuyor..."

Zeynep Oral

"...Erduran'ın müzikle dolu yaşamına göz gezdirirken, üstün yetenekli bir çocuğun çileleri, tutkuları, aşkları, dünyanın en gözde ve popüler hocalarıyla çalışmaları ve en görkemli sahnelerdeki konserlerini sanki onunla birlikte yaşıyorsunuz..."

Meral Tamer

"...Kozmopolit son Osmanlı aile tipinin Cumhuriyet Türkiye'sine eklemelenirken geçirdiği çalkantıların içinden çıkan bir ses, bir çığlık Ayla'nın çirpintili, coşkulu, nefes nefese yaşanmış hayatı..."

Filiz Ali

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2217-0

9 789751 422170